

רבי קרוניא אמר רב כהנא, צרה בלבי מכס, שאתן גרמתן לבני שימותו, וכמי שמתרעם על אחר. והשק ערפה לחמותה. ערפה - הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה? על שהחזירה ערף לחמותה, וחזרה למקומה לשדה מואב. ונתה, ולא קבלוה, והלכה לארץ פלשתים. והכל דשים בה פהריפות, שהפקירה עצמה לזנות.

וידרה מזנות ששה בנים, וכלם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות, שנאמר (שם כא) וישבי בנב אשר בילידי הרפה. וכי מי נתן אותם בנב? והלא נב סמוכה לירושלים היא, בארץ ישראל, והוא בארץ פלשתים? אלא כף אמר רבי פנחס, מלמד שבא על עסקי נב, מפני שגרם ענין נב עיר הפהגים, והקדוש ברנף הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה. אמר לו הקדוש ברנף הוא: דוד, גרמת כל כף בנב עיר הפהגים, חייך, או הדין יחול על עצמך, או על זרעך, ולא ישאר אלא אחד.

שנה רבי חייא, כתוב (שמואל א-ב) וימלט בן אחד לאחיהם וגו'. שלא נשאר לאחיהם מכל בית אביו וזלתי אביתר לבדו, ועל עון זה מת שאול ובניו, וכמה אלפים ורובבות מישראל, ונגזר על דוד למות.

ביון שהלך לארץ פלשתים, ראתה אותו הרפה. אמרה לבנה: זה שהרג אחיך. באותה השעה הגיע זמן מדת הדין להנקם מדוד על עסקי נב, וזמן את ישבי להרגו. מיד - וישבי בנב, שבא על עסקי נב. אמר רבי יוחנן, כף אמר דוד: רבוננו של עולם, ורעי יהיה נכון לפניך, והריני מקבל עלי את הדין.

מכס, דאתון גרמתון לבניי דימותו, כמאן דמתרעם מאחרא.

והשק ערפה לחמותה. ערפה, הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה. על שהחזירה ערף לחמותה, וחזרה לשדה מואב. ונתה, ולא קבלוה, והלכה לארץ פלשתים. והכל דשים בה פהריפות, שהפקירה עצמה לזנות. ודרה מזנות ששה בנים. וכולם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות. שנאמר (שם כא טו) וישבי בנב אשר בילידי הרפה. וכי מי נתן אותם בנב. והלא נוב סמוך לירושלים הוא, בארץ ישראל, והוא בארץ פלשתים. אלא הכי אמר רבי פנחס, מלמד, שבא על עסקי נוב, מפני שגרם ענין נוב עיר הפהגים, והקדוש ברנף הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו פחוט השערה. אמר לו הקדוש ברנף הוא, דוד, אתה גרמת כל כף בנב עיר הפהגים, חייך, או הדין יחול על עצמך, או על זרעך, ולא ישאר אלא אחד.

תני ר' חייא, כתיב, (ש"א כב כ) וימלט בן אחד לאחיהם וגו'. שלא נשאר לאחיהם מכל בית אביו, וזלתי אביתר לבדו, ועל עון זה מת שאול ובניו, וכמה אלפים ורובבות מישראל, ונגזר על דוד למות.

ביון שהלך לארץ פלשתים, ראתה אותו הרפה, אמרה לבנה, האי מאן דקטיל לאחורף. באותה שעה, הגיע זמן מדת הדין להנקם מדוד, על (דף ק ע"א) עסקי נוב. וזימן לישבי להורגו. מיד, (ש"ב כא טז) וישבי בנב, שבא על עסקי נוב. אמר רבי יוחנן, כף אמר דוד, רבוננו של עולם, ורעי יהיה נכון לפניך, והריני מקבל עלי את הדין.

מה עשה. נטלו ישבי, והגרים את עצמו עליו, ועל המטה, אמר ליה, לאו יקרא דילי. נטלו וארמי ליה לאורא, ושוי סייפא דיתקטל בה דוד. הדא הוא דכתיב, והוא חגור חרב חדשה ויאמר להפות את דוד. מיד הזכיר אבישי שם המפורש, ועמד באויר, וסוסו מיד נשמט, והלך לירושלים.

הלך אבישי ובא לסנהדרין ואמר, מהו לרפוב על סוסו של מלך בשעת הדחק, והתירוהו. מצאו לדוד עומד באויר, אמר ליה חזור מתפלתך.

אמר ליה, (תהלים קטז יב) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שפך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויף את הפלשתי וגו'.

מה כתיב. (מ"ב יא א) ועתליה אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם ותאבד את כל זרע הממלכה. כתיב ותאבד, וכתיב (דה"ב כב י) ותדבר את כל זרע וכו'. מהו ותדבר. אמרה שעתידין זרעו של דוד ליאבד מן העולם.

ותקח יהושבע בת המלך יורם וכו', את יואש וכו'. (מ"ב יא ב) מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועם כל זה, אף על פי שנגזרה גזירה זו, וניתן רשות למדת הדין, על זה כתיב, (ישעיה י לב) עוד היום בנב לעמד. שעדיין מדת הדין בנוב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא בך, ברשעים על אחת כפה וכמה.

ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל

מה עשה? נטלו ישבי, והגרים את עצמו עליו ועל המטה. אמר לו: אין כבודי. נטלו וזרקו באויר, ושם הסיף שיהרג בו דוד. זהו שכתוב (שמואל-ב כא) והוא חגור חרב חדשה ויאמר להפות את דוד. מיד הזכיר אבישי שם המפורש, ועמד באויר, וסוסו מיד נשמט, והלך לירושלים.

הלך אבישי ובא לסנהדרין ואמר, מהו לרכב על סוסו של מלך בשעת הדחק? והתירוהו. מצאו לדוד עומד באויר. אמר לו, חזר מתפלתך.

אמר לו, (תהלים קטז) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שפך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויף את הפלשתי וגו'.

מה כתיב? (שמואל-א יא) ועתליה אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם, (דברי הימים-ב כב) ותאבד את כל זרע הממלכה. כתיב ותאבד, וכתיב ותדבר את כל זרע וכו'. מהו ותדבר? אמרה, שעתידין זרעו של דוד לאבד מן העולם. ותקח יהושבע בת המלך יורם וכו', את יואש וכו'. מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועל כל זה, אף על פי שנגזרה גזירה זו וניתן רשות למדת הדין, על זה כתיב (ישעיה י לב) עוד היום בנב לעמד. עדין מדת הדין בנוב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא בך - ברשעים על אחת כפה וכמה. והאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה (רות א). אמר רבי נחום אמר רבי יהודה, מזה

שָׁאֵמַר שְׁבָה, מְלַמֵּד שְׁגִיּוֹרֵת הֵיטָה בַּתְּחִלָּה. וְכַתּוּב וְאֶל אֱלֹהֵיהָ, שְׁהִי אֵלֹהִים אֶחָד הִיָּה לָהּ עִם נְעָמִי, וְעַכְשָׁיו חֲזָרָה לְסִרְחוּנָהּ הֵרָאשׁוֹן, וְטַעַמָּה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָהּ.

וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ (שם), כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאָה שְׁבָחָה שֶׁל רוּת, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאִימַת בַּעֲלָהּ לֹא הֵיטָה עָלֶיהָ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. וְעַל כֵּן זֶה, נְעָמִי חִדְּשָׁה לָהּ כְּמִתְחִלָּה, וְהִתְרַתָּה בָּהּ הִתְרַאוּת, וְכֵלֶן קִבְּלָתָן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, כְּתוּב (בראשית כא) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְאֵת הַיֶּלֶד. כִּי־נָן שְׁכָתוּב אֶל הַגֵּר, מֵהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלֹא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה, וְלַעֲמֹד בְּמָה שֶׁהֵיטָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתוּב כִּי־נָן שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכַתּוּב שֵׁם (שמות טו) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מֵה לְמִטָּה עַל שְׂכִינָה - אֵף כִּי־נָן עַל שְׂכִינָה.

מָה עֲשֵׂתָה? כִּי־נָן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִתְּחַת רְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ. מֵה כְּתוּב? וְתִלְפֹךְ וְתַתְּ"ע, אַחֲרֵי עֲבוּדַת גְּלוּלִים וְגִלּוּלֵי בֵּית אֲבִיהָ. וְכַתּוּב הִקְבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִיִּים.

רַבִּי חִידָקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידָקָא, הֲרֵי שְׁנִינוּ, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא כְּמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל. מֵה הִטְעַם שֶׁקַּל אוֹתוֹ לְכַהֵן גָּדוֹל, וְהֲרֵי כְּתוּב (תהלים עח) וַיִּקַּם עֲדוּת בִּיעֲקֹב וְתוֹרָה שֵׁם בִּישְׂרָאֵל. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ שְׂכָר לְעוֹלָם הַבָּא. וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלִים עָלֶיהֶם שְׂכָר בְּעוֹלָם הַבָּא.

אֱלֹהֵיהָ. אָמַר ר' נָחוּם אָמַר ר' יְהוּדָה, מִדְּקָאֵמַר שְׁבָה, מְלַמֵּד שְׁגִיּוֹרֵת הֵיטָה בַּתְּחִלָּה. וְכַתּוּב וְאֶל אֱלֹהֵיהָ, דִּהָא אֵלֹהִים אֶחָד הִיָּה לָהּ עִם נְעָמִי, וְעַכְשָׁיו חֲזָרָה לְסִרְחוּנָהּ הֵרָאשׁוֹן, וְטַעַמָּה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָהּ.

וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ, כְּמָה שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאָה שְׁבָחָה שֶׁל רוּת, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאִימַת בַּעֲלָהּ לֹא הֵיטָה עָלֶיהָ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. וְעַל כֵּן דָּא, נְעָמִי חִדְּשָׁה לָהּ כְּמִתְחִלָּה, וְהִתְרַתָּה בָּהּ הִתְרַאוּת, וְכֵלֶן קִבְּלָתָן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, כְּתוּב (בראשית כא יד) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְאֵת הַיֶּלֶד. כִּי־נָן דְּכַתּוּב אֶל הַגֵּר, מֵהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה. אֵלֹא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה, וְלַעֲמֹד בְּמָה שֶׁהֵיטָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתוּב כִּי־נָן שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכַתּוּב הִתְּם (שמות טו כד) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מֵה לְהֵלֶן עוֹל שְׂכִינָה, אֵף כִּי־נָן עוֹל שְׂכִינָה.

מָה עֲשֵׂתָה, כִּי־נָן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִתְּחַת רְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ. מֵה כְּתוּב, (בראשית כא יד) וְתִלְפֹךְ וְתַתְּע. אַחֲרֵי עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בֵּית אֲבִיהָ. וְכַתּוּב (ירמיה י טו) הִקְבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים.

רַבִּי חִידָקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹסִי, הָיוּ קְאָזְלֵי בְּאוּרְחָא, אָמַר ר' שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידָקָא, הֵא תְּגִינֵן, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּכֹהֵן גָּדוֹל הָיוּ. מֵאִי טַעַמָּא שֶׁקָּלוּ לְכַהֵן גָּדוֹל. וְהַכְּתוּב, (תהלים עח ה) וַיִּקַּם עֲדוּת בִּיעֲקֹב וְתוֹרָה שֵׁם בִּישְׂרָאֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִבָּה לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ אַגְרָא לְעֵלְמָא דְּאֵתִי, וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלֵי עָלֶיהֶוּ אַגְרָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי.